

CUMA NAMAZI VE FAZİLETİ

Değerli müminler!

Bugünkü va'zımızda Cuma namazı ve faziletinden söz edeceğiz.

Allah Teala buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ
اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ.

“Ey İman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığı zaman hemen Allah'ı anmaya (Cuma namazını kılmaya) koşun ve alış – verişi bırakın. Eğer bilerseniz, elbette bu sizin için daha hayırlıdır.”⁶³²

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ، فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا
بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ، وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى، فَقَدْ لَغَا

“Bir kimse güzelce abdest aldıktan sonra Cumaya gelir, hutbeyi susarak dinlerse, üç gün fazlasıyla bu Cumadan diğer Cumaya kadar olan vakit

632 Cuma, 62/9.

içindeki günahları bağışlanır. Elini (her hangi bir şeye) sürerse (her hangi bir şeyle meşgul olup hutbeyi dinlemezse) uygun olmayan bir iş yapmış olur, demişlerdir.”⁶³³

Cuma namazı haftada bir defa cemaatle kılınan bir namazdır ve farzdır. Peygamberimiz:

الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ...

“Cuma namazı haktır, cemaatle kılınmak üzere her Müslümana farzdır.”⁶³⁴

Buyurmuştur.

Yine Peygamberimiz:

لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ، أَوْ لَيَخْتَمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لَيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ

“Her hangi Müslüman bir topluluk, ya Cuma namazını terketmekten sakınsınlar, aksi halde Allah Teala onların kalblerini mühürler de gafillerden olurlar.”⁶³⁵

Cuma günü çok önemli olan haftalık toplu ibadet günüdür. Cuma günü daha önce Yahudi ve Hıristiyanlar için haftalık ibadet günü olarak belirlenmiş, fakat onlar bunu değiştirmişler; Yahudiler Cumartesiye Hıristiyanlar da Pazar gününü haftalık toplantı ve ibadet günü kabul etmişlerdir. Son olarak Cuma günü Müslümanlar için yeniden haftalık ibadet günü kılınmıştır.⁶³⁶

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ: فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلَّا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ

633 Müslim, “Cuma”, 8-9.

634 Ebû Dâvud, “Salat”, 208. Bu hadiste köle, kadın, çocuk ve hasta istisna ediliyor.

635 Müslim, “Cuma”, 13.

636 Buhârî, “Cuma”, 1; Müslim “Cuma”, 6.

“Üzerine güneş doğan günlerin en hayırlısı, Cuma günüdür. Adem aleyhi’s-salam o gün yaratıldı, o gün cennete kondu, yine o gün cennetten çıkarıldı. Kıyamet de ancak Cuma günü kopacaktır.”⁶³⁷

Peygamberimiz Cuma namazını ilk defa Mekke’den Medine’ye hicret ettiklerinde henüz Medine’ye ulaşmadan Medine yakınındaki Ranuna vadisinde Salim b. Avf kabilesini ziyaretleri sırasında orada bulunan namazgahta kıldırılmıştır.

Cuma gününde bir saat vardır. Bir Müslüman o saatte rast getirir ve Allah’tan bir şey dilerse Allah ona dilediğini verir.⁶³⁸

Cumadaki duaların kabul edildiği bu saatin hangi saat olduğu kesin olarak bildirilmemiştir. Gizli kalması, o vakte rast gelir ümidiyle Cuma gününün daha çok vaktini ibadet ve dua ile geçirmeyi sağlamak içindir. Kadir gecesi de bunun için gizli tutulmuştur.

Farz-ı ayn olan Cumayı özürsüz terketmenin büyük günah olduğu, bu konudaki hadislerden anlaşılmaktadır. Peygamberimiz buyuruyor:

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ تَهَاوَنًا بِهَا طَبَعَ عَلَى قَلْبِهِ

“Her kim önemsemediği için üç Cumayı terkederse Allah onun kalbini mühürler.”⁶³⁹

Cuma Gününe Mahsus Bazı İbadetler

Cuma günü boy abdesti almak.

Peygamberimiz:

إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْجُمُعَةَ، فَلْيَغْتَسِلْ

“Sizden biriniz Cumaya geldiği zaman yıkansın”⁶⁴⁰ buyurmuştur.

637 Müslim, “Cuma”, 5.

638 Buhârî, “Cuma”, 37; Müslim, “Cuma”, 4.

639 Ebû Dâvud, “Salat”, 104; İbn Mâce, “İkametü’s-Salat”, 93; Tirmizî, “Cuma”, 7; Nesei, “Cuma”, 3.

640 Buhârî, “Cuma”, 2; Müslim, “Cuma”,1; Tirmizî, “Salat”, 355; İbn Mâce, “İkametü’s-Salat”, 80.

Hz. Ömer bir Cuma hutbe okurken Peygamberimizin ashabından biri mescide girmiş. Hz. Ömer bu zata dönerek:

–Bu saat hangi saattir? Diye seslenmiş, gelen zat:

–Bugün çalıştım. Ezanı işitince evime dönmeden abdest almaktan başka bir şey yapamadım (yani yıkanamadım) dedi. Hz. Ömer:

–Abdestle yetinmen de öyle. Biliyorsun ki Peygamberimiz Cuma günü yıkanmayı emrederdi, dedi.⁶⁴¹

Hz. Aişe (ra.) şöyle demiştir: Halk kendi işlerini kendileri görürdü. Cumaya gittiklerinde o durumlarıyla giderlerdi. Bunun için kendilerine: “keşke yıkansanız (da namaza öyle gelseniz) buyurulurdu.”⁶⁴²

Yine Hz. Aişe anlatıyor: “Halk Cumaya yaylalarındaki evlerinden gelirlerdi. (Sırtlarında yün aba olarak) toz toprak içinde gelirlerdi ki toz toprak vücutlarına siner bedenlerinden ter kokusu çıkardı. Bir defa Peygamberimiz benim yanımda iken bunlardan biri geldi. Peygamberimiz (onun halini görünce) “Bari bugün yıkansanız” buyurdu.”⁶⁴³

Selman-ı Farisi (ra.) şöyle demiştir: Peygamberimiz:

لَا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طَهْرٍ، وَيَدْهِنُ مِنْ دُهْنِهِ، أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ، ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفْرَقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ، ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ، إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى

“Bir kimse Cuma günü yıkanıp elinden geldiği kadar temizlendikten ve (başını, sakalını tarayıp kullandığı) yağından yağlandıktan, yahut evindeki kokudan süründükten sonra camie gelir, yan yana oturan iki kişi arasını açmaz (yani iki kişiyi sıkıştırıp ortalarına girmez) daha sonra (Allah tarafından) ona yazıldığı kadar namaz kılar, sonra da imam hutbeye başla-

641 Buhârî, “Cuma”, 2; Müslim, “Cuma”, 1; Tirmizî, “Salat”, 355.

642 Buhârî, “Cuma”, 16; Müslim, “Cuma”, 1.

643 Buhârî, “Cuma”, 15; Müslim, “Cuma”, 1.

yınca (namaz bitinceye kadar) susarsa, o Cuma ile öteki Cuma arasındaki günahları bağışlanmış olur.”⁶⁴⁴

Cuma Namazının Şartları

Cuma namazının biri vücup, diğeri sıhhat olmak üzere iki çeşit şartları vardır.

Vücup şartları, Cumanın bir kimseye farz olması ile, sıhhat şartları da Cuma namazının sahih olması ile ilgilidir.

Cumanın vücup şartları üzerinde alimlerin önemli bir görüş ayrılığı yoktur.

Bu şartlar:

- Erkek olmak,
- Hür olmak,
- Mukim olmak,
- Hasta olmamak,
- Yaşlı olmamaktır.

Buna göre, kadınlara, köle ve mahkumlara, misafir, hasta, hasta bakıcı ve yaşlı olanlara Cuma farz değildir. Bunun gibi sağlığı olumsuz şekilde etkileyecek derecede sıcak, soğuk, aşırı derecede yağmur, çamur, mal ve can güvenliğinin bulunmaması gibi mazeretler de gitmemek için özür sayılır.

Cuma namazı kendilerine farz olmayanlar, Cuma namazı kılamazlar demek değildir. Şayet Cuma namazı kendilerine farz olmadığı halde kılarlarsa bu sahih olur ve o günkü öğle namazını kılmaları gerekmez.

Cuma Namazının Sıhhatinin Şartları

Cuma namazının sahih olması için bir takım şartlar vardır. Şimdi bu şartları ve bu şartlar hakkındaki görüşleri inceleyelim:

Bu şartlar, şehir, vakit, hutbe, cemaat, sultan ve izn-i am'dır.

1. Şehir. Cuma namazı kılınacak yerin şehir olması şarttır. Bu şartı ön görenler Hanefilerdir. Bunlara göre Cuma namazı ancak şehir ve şehir hükmünde olan yerde kılınır.

⁶⁴⁴ Buhârî, “Cuma”, 6.

Diğer mezheplerde böyle bir şart yoktur.

Şafiiler, Cuma namazı için yaz ve kış halkın devamlı oturduğu ve Cuma namazı kendilerine farz olan kimselerin sayıları en az kırk kişi olan köy ve şehirlerde;

Malikiler, insanların devamlı oturdukları köy, şehir ve benzeri yerleşim merkezlerinde;

Hanbeliler, en az kırk kişinin oturduğu yerleşim yerlerinde Cuma namazı kılınacağı görüşündedirler.

2. Vakit. Cuma namazının vakti öğle namazının vaktidir. Cuma namazı öğle namazının kılındığı vakit içerisinde kılınır. Öğle vaktinden önce kılınmayacağı gibi vakit çıktıktan sonra da kılınmaz, kaza da edilmez. Ancak Hanbeliler, Cuma namazının, Bayram namazı gibi kuşluk vaktinde kılınabileceğini söylemişlerdir.

3. Hutbe. Hutbe Cuma namazının sahih olmasının şartlarından biridir. Hutbesiz Cuma namazı sahih olmaz. Çünkü Peygamberimiz hutbesiz Cuma namazı kıldırılmamıştır.

4. Cemaat. Cuma namazında cemaatin şart olduğu hakkında İslam alimleri arasında görüş ayrılığı yoktur. Ancak cemaatin en az sayısı hakkında farklı görüşler vardır.

Ebu Hanife ve İmam Muhammed'e göre imamla birlikte en az dört,
İmam Ebu Yusuf'a göre üç,
İmam Şafii ve İmam Ahmed'e göre imamdan başka kırk,
İmam Malik'e göre on iki kişinin bulunması şarttır.

5. Sultan. Hanefiler, ya bizzat Devlet Başkanı veya yetki vereceği kimse kıldırır. Hanefilere göre Devlet Başkanının izni olmadan Cuma namazı sahih olmaz. Bu konudaki delilleri şu hadisi şeriftir. Peygamberimiz buyuruyor:

وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدْ افْتَرَضَ عَلَيْكُمُ الْجُمُعَةَ فِي مَقَامِي هَذَا فِي يَوْمِي هَذَا فِي شَهْرِي هَذَا مِنْ عَامِي هَذَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي أَوْ بَعْدِي

وَلَهُ إِمَامٌ عَادِلٌ أَوْ جَائِرٌ اسْتِخْفَافًا بِهَا أَوْ جُحُودًا لَهَا فَلَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ شَمْلُهُ
وَلَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ إِلَّا وَلَا صَلَاةَ لَهُ وَلَا زَكَاةَ لَهُ وَلَا حَجَّ لَهُ وَلَا صَوْمَ لَهُ
وَلَا بَرَّ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ فَمَنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ....

“Bilmiş olunuz ki, Allah Teala Cumayı benim şu durduğum yerde ve bu yılının bu ayındaki bu günümde size kıyamet gününe kadar farz kılmıştır. Her kim, hayatımda olsun, benden sonra olsun, adil veya zalim bir hükümdarı varken onu (yani Cumayı) hafife alarak, yahut inkar ederek terkedecek olursa Allah iki yakasını bir araya getirmesin ve hiçbir şeyini mübarek kılmasın (işini rast getirmesin) İyi biliniz ki böylesi tövbe etmedikçe ne namazının, ne zekatının ne haccının ne de başka hiçbir hayrının sevabı vardır. Her kim tövbe ederse Allah tövbesini kabul eder.”⁶⁴⁵

Ayrıca Hanefiler şu akli gerekçeyi de buna ekliyorlar:

Cuma namazı diğer namazlardan farklı olarak büyük bir toplulukla eda edilir. Böyle bir topluluğa imam olmak ve hitap etmek bir şereftir. Bu şerefe ermek isteyen kişiler arasında tartışma olabilir; biri ben kıldıracağım, diğeri ben kıldıracağım diye anlaşmazlık çıkabilir. Ayrıca cemaatten bir gurup birini, bir gurup da bir başkasını isteyebilir. Namazın vakit içerisinde hangi saatte kılınacağı hususunda anlaşmazlık olabilir. Cemaatten bir kısmı vakit içinde şu saatte kılalım derken, diğerleri de bir başka saati tercih etmiş olabilir.

Cemaat arasında çıkması muhtemel bu gibi anlaşmazlıklara yol açmak için yetki verilmiş, görevlendirilmiş birisinin Cumayı kıldırması gerekir.

Esasen bugün medeni topluluklarda, gösteri ve toplantıların önceden yönetime bildirilerek izin alındıktan sonra icra edilmesi, asayişin sağlanması bakımından gerekli görülmektedir.

Bu itibarla Cumada Devlet izninin şart olması medeni bir toplumun zaruri bir sonucudur.

Ancak Şafii, Maliki ve Hanbelilere göre Devletin izni şart değildir. Böyle bir izin olmadan da kılınan Cuma namazı sahihtir.

645 İbn Mâce, “Salat”, 78.

6. Cuma namazının bir yerleşim yerinde birden fazla camide kılınmasında da farklı görüşler vardır.

Gerek Peygamberimiz ve gerekse Peygamberimizden sonra raşit halifeler bir şehirde yalnız bir yerde Cuma namazı kılmışlar ve fethettikleri şehirlerde Cuma namazı için birden fazla cami yapmamışlar, Cuma namazının özelliği sebebiyle cemaatin bir camide toplanmasını istemişlerdir. Cuma namazının birden fazla yerde kılınması cemaatin bölünmesine sebep olur. Bunun için:

Şafii ve Hanbeliler bir yerde birden fazla camide Cuma namazının sahih olmayacağını, ancak tek cami cemaati almaması durumunda birden fazla camide de kılınabileceğini söylemişlerdir.

Ebu Hanife ile imam Muhammed'e göre bir şehirde birden fazla camide Cuma namazı sahihtir. Şemsü'l-eimme es-Serahsi, mezhebin sahih görüşünün bu olduğunu söylemiştir.⁶⁴⁶

7. İzn-i âm. Hanefilere göre Cuma namazı kılınacak yerin herkese açık olmasıdır. Cuma namazı kılmak isteyen kimse izin almadan bu yere girebilmelidir.

İşte Cuma namazı ile ilgili şartlar ve bunlar hakkında İslam alimlerinin görüşleri kısaca bunlardır.

Görülüyor ki, Cuma namazının sahih olması ile ilgili şartlar hakkında İslam alimleri arasında hutbenin dışında görüş birliği yoktur.

Farziyyeti kesin delillerle – Kitap, sünnet ve icma ile – sabit olan Cumanın sahih olması için öngörülen yukarıda yazılı şartlar müçtehitlerin ictihadı olup, kesin delillere dayanmamaktadır. Ayrıca hutbe ve cemaatle kılınmasının dışındaki şartlarda müçtehitlerin görüş birliği de bulunmamaktadır.

Bir yerde tek camide kılınmasını şart koşan Şafiiler ve Hanbeliler, bu şartı, olmazsa olmaz da görmüyorlar. Her hangi bir sebeple izin alınmasının mümkün olmaması durumunda, cemaatin üzerinde ittifak edeceği birisinin kıldırması halinde Cumanın sahih olacağını söylemişlerdir.⁶⁴⁷

Nitekim Halife Hz. Osman isyancılar tarafından kuşatıldığı zaman halk

646 *el-Mebsût*, 2/120.

647 *Kuhustani*, 1/161.

Hız. Ali üzerinde ittifak ederek Cuma'yı kılmışlardır.⁶⁴⁸

Şüphesiz Hanefilerin öngördüğü bu izin asayişin sağlanmasıyla ilgilidir. Yetkisi ve ehliyeti olmayan kimselerin Cuma'yı kıldırmaya kalkmaları cemaatin bölünmesine ve hatta kavgaya yol açabilir. Bu ise Cumanın hikmetine aykırıdır. Çünkü Cuma, en az haftada bir defa Müslümanların bir araya gelerek toplu halde ibadet etmelerine, birbirleriyle görüşüp kaynaşmalarına vesiledir. Bunun içindir ki Müslüman olmayan ülkelerde yaşayan Müslümanların ilgililerden izin almak suretiyle Cuma ve Bayram namazını kılmaları caiz ve sahihtir.

Zaman zaman bazı kimseler, ya bilmedikleri için veya kasıtlı olarak, Cuma namazıyla ilgili müctehitlerce öngörülen şartlardan bir veya bir kaçının bulunmadığını ileri sürerek Cuma namazının sahih olmadığını çevrelerine telkin etmek suretiyle konuyu bilmeyen kimseleri şüpheye düşürerek Cuma namazını terk etmelerinin, yukarıdaki açıklamalar karşısında ne kadar yanlış ve ne büyük bir cüret olduğu açıktır.

Cuma Namazı

Cuma günü önce dört rek'at sünnet kılınır. Bu, Cumanın ilk sünnetidir. Sonra hatip hutbe okur ki, bu, Cumanın sahih olmasının şartlarından ve farzdır. Hutbeden sonra cemaat imama uyararak iki rek'at Cumanın farzını kılar. Bundan sonra dört rek'at sünnet kılınır. Bu da Cumanın son sünnetidir. Daha sonra Zuhr-ı âhir adıyla bazı yerlerde dört rek'at, son olarak da vaktin sünneti diye iki rek'at daha kılınır.

Zuhr-ı âhir, her yerde kılınan bir namaz değildir. Çünkü ne Peygamberimiz ve ne de onun ashabı böyle bir namaz kılmamışlardır. Yukarıda belirttiğimiz gibi Cumanın sahih olmasının şartları ve özellikle bir yerde yalnız bir camide kılınması şartı ile ilgili farklı görüşler böyle bir namazın kılınması sonucunu doğurmuştur Şöyle:

İmam Şafii bir yerde nüfusu kalabalık da olsa ve birden fazla büyük camileri de bulursa Cuma namazı yalnız bir camide kılınır. Birden fazla camide kıldığı takdirde, namaza ilk başlayanların namazı sahih olur, sonraya kalanların namazı sahih olmadığı için öğle namazını kılmaları gerekir. Hepsinin aynı zamanda namaza başlaması veya hangi camide da-

648 *Bedayi'us-Sanayi'* 1/161, Beyrut 1910.

ha önce namaza başlandığının bilinmemesi durumunda ise cemaatin tamamının yani bütün camilerde namaz kılan cemaatin öğle namazını iade etmeleri gerekir, görüşündedir.⁶⁴⁹

Ancak daha sonra gelen Şafii alimler, bir yerleşim yerindeki tek camiin cemaati almaması durumunda ikinci camide de Cuma namazının kılınabileceğini, bu takdirde öğle namazının da kılınmasının uygun olacağını söylemişlerdir.

Hanefilere gelince; İmam Ebu Yusuf'tan iki rivayet vardır. Bu rivayetin birinde bir şehirde en çok iki camide Cuma kılınabilir.

Ebu Hanife ile İmam Muhammed'e göre ise, kalabalık olsun olmasın, bir yerde birden fazla camide kılınan Cuma namazı sahihtir. Bu görüş aynı zamanda Hanefi mezhebinin de görüşüdür.

Buna rağmen bazı alimler, buna aykırı olan görüşü de dikkate alarak ihtiyat gerekçesiyle Zuhr-ı âhir – son öğle namazı – adıyla dört rek'at bir namaz kılınmasının uygun olacağını söylemişlerdir.⁶⁵⁰

Cuma namazı sahih olduğu takdirde bu namaz nafile bir namaz olur. Cuma namazının sahih olmaması durumunda ise, bu namaz o günün öğle namazı yerine geçer.

Allâme İbn Nuceym gibi bazı alimler ise, Hanefi mezhebinin görüşüne uyararak, birden fazla camide kılınan Cuma namazının sahih olduğunu, bu sebeple Zuhr-ı âhir kılmaya gerek olmadığını söylemişlerdir. Bunlara göre Cumadan sonra Zuhr-ı âhir kılmanın ihtiyat olmadığını, asıl ihtiyatın, iki delilden en kuvvetli olan ile amel etmek olduğunu, bu konuda en kuvvetli delilin, birden fazla camide kılınan Cuma namazının sahih olduğudur.⁶⁵¹

Bu durumda Cuma sahih olup öğle namazının yerine geçtiğine göre o gün ayrıca öğle namazını kılmaya gerek yoktur. Çünkü bir vakitte iki namaz farz değildir.

Bu sebeple Cuma namazını kılan bir kimse Cumadan sonra son öğle adıyla bir namaz kılmak mecburiyetinde değildir. Çünkü Cuma namazı öğle namazı yerine geçtiğinden ayrıca öğle namazı kılmaya gerek yoktur.

649 *el-Ümm*, 1/171, Mısır, 1321.

650 *İbn Abidin*, 1/754.

651 *Bahru'r-Raik*, 2/155.

Bununla beraber son öğle namazını kılmak isteyen kimseye de engel olunmamalıdır.

Bugün ülkemizde bazı yerlerde bu namaz kılınırken, bazı yerlerde de kılınmamaktadır. Kılanlara, niçin kılıyorsunuz, kılmayanlara da neden kılmıyorsunuz demek doğru olmaz.

Sohbetimizi bir hadisi şerifle tamamlayalım. Ebu Hureyre (ra.) nin rivayetinde Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ مَلَائِكَةٌ يَكْتُبُونَ
أَوَّلَ فَالْأَوَّلِ. فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ طَوَّأُوا الصُّحُفَ وَجَاءُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ

“Cuma günü olunca mescid kapılarının her birinden bir takım melekler gelenleri sırasıyla yazarlar. İmam mimbere çıkıp oturunca defterleri dürüp hutbeyi dinlemeğe gelirler...”⁶⁵²

652 Müslim, “Cuma”, 8.